

ЯК ЦЕ БУЛО НАСПРАВДІ – СПОГАДИ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ

Цей день пам'яті і скорботи про жертви, які загинули або постраждали в Україні внаслідок політичних репресій комуністичного режиму, спочатку з'явився в національному календарі країни наприкінці 90-х років і носив назву "День пам'яті жертв голодомору", відображаючи в своєму формулюванні один з найтяжчих злочинів проти людяності тієї безжальної влади. Відзначався в четверту суботу листопада. Потім, згідно з Указом Президента №1181 від 31.10.2000 року, цей пам'ятний День був перейменований і став називатися "День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій". Надалі, згідно Указу Президента №431 від 21.05.2007 року, з метою належного вшанування пам'яті жертв політичних репресій, привернення уваги суспільства до трагічних подій в історії України, відродження національної пам'яті, утвердження нетерпимості до будь-яких проявів насильства проти людяності, дні пам'яті жертв голодоморів та жертв політичних репресій виділили в окремі пам'ятні дати. Таким

- В роки війни наших людей не гладили ніхто – ні німці, ні партизани, ні "бульбаші"-бандерівці. Всі обдирали і скубли простого дядька. А рипнеться хто – відразу, без розбору розстріляють на місці. Ось розкажу вам правду про "діяльність" в наших краях партизанів під керівництвом

Місюри – "Гусака", який до війни був у нас дільничним міліціонером. У його загоні добрих господарів не було – туди йшли всякі нероби і лежні, абихто. Добра від

втекти у 1947-му. Очевидно, забрав у когось з фронтовиків воєнний білет, а фотографію наклеїв свою... Отак він і уникнув правосуддя. Натомість, під суд і виселення до Сибіру на різні строки підпадали часом і зовсім невинуваті люди. За що? За те, що давали воякам УПА харчі чи одяг. А як не даси, коли на тебе і твою сім'ю націлені стволи автоматів та пістолетів? Але тоді не розбиралися – раз у тебе були бандерівці – значить, ти їхній пособник... За це судили й депортували цілими сім'ями. Особливо, багато людей, понад 20, депортували з хутора Марки. Моя рідна сестра Ганна, 1925р.н., теж була виселена до Сибіру на 8 років. І дядина моя також. За що? За те, що до їхньої хати заходили "хлопці з лісу" води попити чи хліба взяти. Хтось побачив – доніс і все... Ганна потім повернулася, вийшла тут заміж. А декому, після висилки, було заборонено повертатися в свої рідні краї, навіть в межі області, тож їхали хто куди. Багато хто, особливо з чоловіків, так і не повернувся після депортації - згинув у Сибіру на важких роботах...

Розповідь Степан Іванович де...

в окремому яти дати, таким чином, "День пам'яті жертв голодоморів", як і колись, відзначається в четверту суботу листопада, а "День пам'яті жертв політичних репресій" – щорічно, у третю неділю травня.

Як відомо, 2 червня 1937 року було прийнято постанову Політбюро ЦК ВКП "Про антирадянські елементи", відповідно до якої вийшов наказ НКВС СРСР №0044, який поклав початок масових репресій. Вже до середини листопада 1938 року без суду було винесено 681692 смертних вироки, які виконувалися негайно. Більше 1,7млн. людей було відправлено в табори.

Згідно з матеріалами розсекречених архівів і документів СБУ, в Україні з 1935 по 1951 рік жертвами розкуркулення й депортації стали понад 2млн.800тис. людей. Крім цього, ще близько 530тис. чоловік складають спецпоселенці, значну частину яких становлять члени сімей учасників ОУН-УПА, засуджені за участь в цих організаціях.

Та, як кажуть, найкращі історичні джерела – це спогади і розповіді безпосередніх очевидців тих страшних подій, адже саме людська пам'ять і правдиві свідчення – той невичерпний арсенал, який допомагає долати всі неправди світу. Тож, напередодні Дня пам'яті жертв політичних репресій, своїми спогадами про реальні події 40-х років минулого століття, які відбувалися на території деяких населених пунктів нашого району, ми попросили поділитися двох старожилів – учасників війни з с.Вичівка.

Розповідає Степан Іванович Музичко, 1930 року народження:

перобити лежні, аби хто, добра від них місцевим людям не було. Маєш доброго коня, теля чи кабанчика або більш-менш добротну одяжину – прийдуть і заберуть. А виступиш проти – поставлять до стінки... Отакий був Місюра і його партизани насправді. Він навіть свою жінку закатавав, яка була родом з Соломира, а потім і її братів спалив та побив, вже коли пішов у партизани. Звідки я знаю такі подробиці про нього? Мій швагер приходився йому двоюрідним братом, тож, з розповідей останнього, я й знаю про це... Лютували й збиткувалися над мирними людьми й "бульбаші"-бандерівці, які водилися в довколишніх лісах аж до 1947 року. Більшість з них були свої, тутешні, з Вичівки, Бутового, Бродниці. З найбільш головних з вояків УПА в наших краях був Павло Яценко з Бутового на псевдо "Сокол". Він був з 1919 року народження і обіймав у бандерівцях посаду надрайонного зверхника. Він, казали, власноруч чоловік 20 у Бутові положив (застрелив), на кого мав зуб. Його потім, у 1945-му, партизани забили у Сварицевичах. Та найбільше лютував бандерівець Василь Дричко з с.Вичівка, який вбивав, не розбираючись, винуватий чи ні. Від того й отримав мабуть кличку псевдо – "Різун". Він був байстрюком – батько його не признав, а мати була нетутешня. Тож, він жив окремо, з тіткою. У 1940-му році його забрали в армію, служив десь у Білорусії, а коли почалась війна, він прийшов (втік) додому. Потім, у 1944-му, його знову мали взяти на фронт, але він знову втік і пішов у бандерівці. Не дивлячись, що "Різун" був неграмотний, він все ж якось зумів підробити собі документи і

Розповів Степан Іванович де-що і про заможну родину Макара Музичка, з якої походив Олександр Музичко, більш відомий, як Сашко Білий. За його словами, Макар Музичко (прадід Олександра Білого) жив у Вичівці, а землю мав біля Бутового, в урочищі Морин. У нього було троє сини. Про одного з них – Дмитра, який доводився Білому дідом, Степану Івановичу відомо, що він підтримував національно-визвольний рух українців і за це був з родиною репресований до Сибіру.

А ось друга із вичівських старожилів – Ольга Пилипівна Місюра, 1927 року народження, вважає, що родину Музичків – "Макаревичів" депортували до Сибіру як куркулів. "Тоді, після війни, багатьох виселяли до Сибіру, неважливо, чи ти був у бандерівцях, або підтримував їх, чи ні, - розповідає Ольга Пилипівна.

Продовження на 8стор.

Закінчення. Поч. на 4 стор.

– Якщо ти тримаєш дві корови і є трохи заможніший від інших, – то ти вже куркуль й підлягаєш розкуркуленню. Тож, родину Макаревичів депортували саме за багатство, адже вони тоді не ходили обвішені зброєю, як їхній нащадок Сашко Білий, котрий народився в Сибіру, а працювали й трудилися, не покладаючи рук, в землі, якої у них було пів-Бутового. Жила я тоді з батьками, якраз на Бутові. Один страх там був у роки війни – там хати горять, там людей сокирою рубають... Приходили і до нас вночі "хлопці з лісу", як зараз це пам'ятаю, з сокирою, замазаною кров'ю, і всі були при зброї. Але нас, правда, не били, приходили за одягом. Хтось їм ніби-то сказав, що нам партизани кожухів понаносили та чобіт... Почали шукати, батько й сам показав – тоді весь одяг у землю закопували, щоб,

на випадок пожежі, хоч одежина якась вціліла. Не знайшли нічого доброго, крім кількох полотняних сорочок і материних спідниць – яка тоді одежина була... З такими ж непроханими візитами іноді вдиралися й партизани. До нас, щоправда, і перші, і другі мало приходили, бо наша хата стояла посеред поля і далеченько від лісу. Тож і бандерівці, і партизани боялися, а якщо заскакували, то по-скорому: вимагали якісь харчі і ходу. Через це, пам'ятаю, батько й казав завжди матері: "Не давай дітям ввечері хліба, хай буде на той випадок, коли прийдуть з лісу..." Даси хліба, то вони й підуть, а не даси, якщо нема – то поб'ють чи сплять... Отаке було. А що приходили з лісу і бандерівці, і партизани, – то це ми добре знали, бо ж і одні, і другі були з місцевих, з Бутова. Одні виходили з хати, другі заходили. Але, що було дивно, між

ними не було ніколи жодних збройних сутичок. Я й зараз дивуюся, як це вони мирилися між собою... Бувало й таке, що іноді хтось із них через деякий час вертався назад у хату і запитував, чи хто приходив. Батько, як на духу, відповідав – були. Ахто? Хіба я знаю хто? Вони не казали, а в темряві не видно... Мати потім за це й сварила батька. Мовляв, хай би казав, що нікого не було. На що батько відказував: "Е, дурна, це ж той самий приходив. Перевіряв..." Було тоді страху та горя, що й не передати...

На завершення своєї розповіді Ольга Пилипівна, яка, не дивлячись на свій поважний вік, досі активно цікавиться всіма новинами та подіями, що відбуваються в Україні і досить мудро дає їм свій коментар, дала, зокрема, свою аполітичну оцінку і нинішнім воєнним подіям на Донбасі.

"Я не розумію, що тепер за війна така йде на Донбасі? – зазначає вона. – Ніби Україна воює з Росією, а туди і звідти всякі вантажі возять, взаємна торгівля йде, і на заробітки туди наші люди їздять. Треба закрити кордони, раз війна, а не пропускати російські вантажівки з "гуманітарною допомогою", в яких везуть зброю і вбивають з неї українців. Нема в нас правителів нормальних. Ось часто чую від них по телевізору чи по радіо, як вони розказують, скільки разів сепаратисти стрелили в нашу сторону, скільки російських танків пройшли колоною. А чому не чути, щоб хтось такий ворожий танк підбив чи знищив, а то лише рахують і пропускають. Це не війна, а іграшка – така війна і 50 років може тягнутися. Мабуть, це комусь таки вигідно..."

Записав Сергій ТИШКОВЕЦЬ